

Spår av idealitet: **DELAKTIGHET**

Spår av idealitet:
HEMMAKÄNSLA

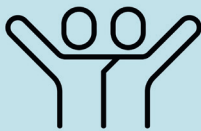
Spår av idealitet:
ENKELHET

Spår av idealitet:
DELAKTIGHET

Spår av idealitet:
RELATIONER

Spår av idealitet:
TILLIT

Spår av idealitet:
ÖPPENHET

Spår av idealitet:
MENINGSFULLHET

Spår av idealitet:
SAMHÄLLENGAGEMANG

Spår av idealitet:
VÄXT

Spår av idealitet: DELAKTIGHET

- 3** Välkommen!
- 4** Introduktion träff 1
 - Förberedelser för processledaren
 - Förberedelser för församlingen
- 6** Upplägg träff 1
 - 6** Inledning
 - 6** Vad är Spår av idealitet?
 - 7** Uppstart av processen – MARS eller SURÖ
 - 8** Idealitet i Svenska kyrkan
 - 11** Spåret Delaktighet
 - 12** Avslutning av dagen
- 13** Introduktion träff 2
 - 13** Förberedelser för processledaren
 - 13** Förberedelser för församlingen
- 15** Upplägg för träff 2
 - 15** Starta dagen
 - 16** Spåret Delaktighet
 - 16** Nuläge
 - 17** Önskvärt läge
 - 19** Hinder
 - 20** Resurser
 - 21** Avslutning
- 22** Upplägg för träff 3
 - 22** Förberedelser för processledaren
 - 22** Förberedelse för församlingen
 - 22** Starta dagen
 - 23** Aktiviteter/Agera/aktion
 - 27** Avslutning av dagen

Välkommen till ett arbetsmaterial för processledare gällande Spår av Idealitet – Delaktighet.

Materialet är tänkt att användas i en församling som valt att jobba med Spår av idealitet. Upplägget är fördelat över tre träffar. Utöver dessa finns förslag på uppgifter som församlingen och processledaren kan göra före och efter respektive träff.

Upplägget och val av metoder har gjorts med syfte att det ska fungera utmärkt för en församling att genomföra precis som det står. Ibland kan lokala förutsättningar eller hur processen utvecklar sig göra att upplägget behöver anpassas vad gäller tid och innehåll. Känn dig fri att i så fall använda materialet så att det passar era förutsättningar. Det finns också en metodbank att nyttja med alternativa övningar till de som finns presenterade i materialet.

I materialet används en metod för processarbete kallad NÖHRA. Det är en akronym för orden Nuläge, Önskvärt läge, Hinder, Resurser och Aktivitet. Innan arbetet med NÖHRA kommer igång hålls en första träff med uppstart av processen samt introduktion till ämnet Idealitet i svenska kyrkan samt det valda spåret. Mer om den metoden NÖHRA finns att läsa i separat pdf.

Innehållet i materialet är fördelat över de tre träffarna på följande sätt.

Träff 1 – Uppstart och introduktion (en halv till en dag)

- Uppstart av processen
- Idealitet i Svenska kyrkan – introduktion och gemensam reflektion kring några centrala teman och begrepp
- Introduktion till det valda spåret – Delaktighet

Träff 2 – processarbete enligt NÖHRA (en hel dag)

- Nuläge
- Önskvärt läge
- Hinder
- Resurser

Träff 3 – fortsatt processarbete enligt NÖHRA (en hel dag)

- Aktivitet

Det är alltid att föredra att vara minst två personer som processleder. Ibland är det inte möjligt och då går det att anpassa efter de förutsättningarna. I materialet används för enkelhetens skull begreppet processledaren, även fast önskvärt läge är att de är minst två.

Introduktion träff 1

Uppstart av processen och introduktion till idealitet i Svenska kyrkan

Förberedelser för processledaren

Innan första träffen i *Spår av idealitet* finns det några saker som processledaren behöver förbereda och säkerställa. En viktig del av förberedelserna sker redan i uppdragsdialogen med församlingen (se nedan). Men det finns även andra saker att tänka på. Här följer några checklistor för uppdragsdialogen samt de övriga förberedelserna. Checklistorna är inte fullständiga och allt som står i dem behöver kanske inte göras i alla sammanhang. Var klok och anpassa efter de rådande förutsättningarna.

Checklista Uppdragsdialog

- Boka in ett möte för Uppdragsdialog med kyrkoherden där ni går igenom nedanstående punkter. Syftet är att komma fram till en gemensam förståelse och en överenskommelse kring vad det är ni vill åstadkomma med *Spår av idealitet*. Ska flera än kyrkoherden vara med på mötet?
- Samtala om varför församlingen valt att jobba med *Spår av idealitet*. Vad vill de ska hända? Hur relaterar det till det som står i församlingsinstruktionen? Formulera tillsammans med församlingen ett syfte för de tre träffarna.
- En viktig del är att vara överens om förhållandet mellan processledarens roll och den roll som församlingen (kyrkoherden? En arbetsgrupp?) har som processägare. Vem ansvarar för vad och vilka förväntningar finns på varandra? Varför har de kontaktat just dig/er?
- Samtala om vilka som är tänkta att vara med i processen. Ideella, anställda, förtroendevalda medarbetare? Ungdomar, äldre? Personer med speciella förutsättningar och behov? Motivera och koppla till syftet med träffarna.
- Gör klart kring frågor om ekonomi och eventuell ersättning för processledningen.
- Gå i förväg igenom materialet för de tre träffarna och gör ett utkast för upplägget. Gå tillsammans igenom materialet vid mötet och var beredd att justera det efter församlingens specifika behov och önskemål. Ska det skickas ut i förväg till kyrkoherden?
- Kom överens med församlingen om hur mycket jobb som kan utföras av dem mellan träffarna.
- Be församlingen utse någon eller några som är ansvariga för dokumentation och att göra ett minnesspår vid varje tillfälle.
- Stäm av praktiska frågor som när och var ni ska ha träffarna. Vilka datum och tider är det som gäller? Är lokalerna ändamålsenliga? Finns utrustning för ljud och bild? Finns utrymme att jobba i mindre grupper? Finns det ytor att sätta upp blädderblocksblad på väggarna? Hur gör ni med fika och mat? Med mera.
- Sök kunskap om hur nuläget är i församlingen. Det finns nästan alltid saker och förutsättningar som processledaren bör känna till för att på bästa sätt kunna anpassa processen så att det blir så bra som möjligt för församlingen.

Checklista övriga förberedelser för processledaren

- Om du inte varit i lokalerna är det värdefullt att vara i mycket god tid för att bekanta dig med dem på plats. Ett alternativ kan vara att ha mötet kring uppdragsdialogen i lokalerna.
- Gå igenom materialet och detaljplanera träff 1 genom att:
 - välja metoder och övningar
 - bestämma vem som gör vad
 - gör en uppskattning om hur mycket tid varje moment kan ta
 - bestämma hur lokalerna ska vara möblerade
- Var mentalt beredd att ändra på det mesta av detaljplaneringen utifrån det som händer i rummet och gruppens behov för stunden! Stäm löpande av med din processledarkollega och kyrkoherden.
- Påminner om föregående två punkter ... noggrann detaljplanering och beredskap att ändra utifrån gruppens behov!

■ Bestäm om ni väljer att deltagarna ska lyssna på poddavsnittet om Idealitetens historia i Svenska kyrkan i förväg. Meddela församlingen att de skicka ut det till deltagarna i god tid innan första träffen, med uppmaning att lyssna på det.

Förberedelser för församlingen

- Formulera syfte för satsningen på Spår av idealitet, se ovan.
- Utse ansvariga för dokumentation och minnesspår, se ovan.
- Fundera över vilka som ska bjudas in att vara med vid träffarna kring *Spår av idealitet*. Se ovan.
 - Hur många?
 - Den som vill?
 - God representativitet från församlingslivet?

Ju flera som är med och som finns representerade i processen desto flera känner delaktighet och medägarskap i de aktiviteter som församlingen beslutar att gå vidare med.

■ Skicka ut poddavsnittet *Idealitetens historia i Svenska kyrkan* till deltagarna i förväg, med en uppmaning att de ska ha lyssnat på det i förväg.

Upplägg träff 1

Inledning

Tänk på att ge gott om tid för det som handlar om uppstart av processen nedan. Det gäller hela innehållet fram till Idealitet i Svenska kyrkan. Den tid som läggs på uppstarten av en process är väl använd tid!

Om det finns tid kan processledaren med fördel hälsa på alla deltagare allt eftersom de kommer. Drop-in fika kanske ...

Välkommen

Någon från församlingen hälsar välkommen. Förslagsvis den eller de som har rollen som processägare. Processledaren bör inte vara den som hälsar välkommen!

Tankar för dagen - andakt

■ Bibeltext - t.ex. 1 Kor 14:26

■ Psalm - Delta med våra gåvor

<https://ideelltforum.se/media/pages/nyheter/delta-med-vara-gavor/bd64a4da74-1734078748/delta-med-vara-gavor-ideelt-forum.pdf>

■ Bön

Presentation

Processledaren presenterar sig och det sammanhang hen kommer ifrån.

Är det relativt få deltagare kan var och en få presentera sig med namn och vilken roll och uppgift de har i församlingen. Är det (för) många kan processledaren göra presentationen genom handuppräckning med frågan om vilka som är ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare. Finns det någon ytterligare kategori?

Incheckning

Incheckningsfråga – det här vill jag bidra med idag.

Använd gärna Mentimeter eller Microsoft Forms och gå sedan igenom svaren tillsammans med gruppen.

Om du inte använder mentimeter fungerar det med post-it lappar. Deltagarna skriver och går sedan fram och sätter sin lapp på blädderblocksblad. Processledaren läser upp dem.

Vad är Spår av idealitet?

Även fast fokus på det valda spåret ligger på träff två och tre är det viktigt att redan i början presentera vad spår av idealitet är för något. Använda gärna den PowerPoint som finns tillgänglig eller den information som finns på ideellt forums hemsida. Berätta vilket spår de valt och läs berättelsen till just det spåret. Avsluta gärna med bilden av de nio spåren och låt deltagarna samtala i bikupa enligt frågorna nedan.

Samtalsfrågor till bikupa

- Vad tänker du och vilka känslor väcks när du ser de ord som används för de nio spåren?
- Vad tänker du kring att församlingen vill utveckla just det spår som ni valt?

PDF

Psalm

Uppstart av processen – MARS eller SURÖ

En viktig del i uppstarten av varje grupprocess är att tydliggöra syftet med varför vi ses, vilka ramar och spelregler som gäller samt vilka roller och förväntningar som finns. Det finns olika sätt att benämna dessa delar och vi har tagit med två varianter här. Välj vilken akronym ni vill använda av MARS eller SURÖ.

Målsättning

Agenda

Roller

Spelregler

Syfte

Upplägg

Roller

Överenskommelser

Se separat dokument om MARS eller SURÖ.

Målsättning eller Syfte

Om det finns ett formulerat syfte enligt förslaget under förberedelser läser ni igenom det tillsammans, antingen på PowerPoint eller på ett förberett blädderblocksblad. Deltagarna pratar några minuter om det två och två. Stäm av i storgrupp och det finns några frågor eller förslag på justeringar till syftesformuleringen. Gör eventuella ändringar och bekräfta sedan syftet genom att fråga deltagarna i storgrupp.

Om processledaren inte i förväg formulerat ett förslag på syfte tillsammans med församlingen bör hen ha ett eget förslag förberett.

Agenda eller Upplägg

Skriv i förväg upp dagens program på ett blädderblocksblad. Gå igenom innehåll och tider för dagen. Öppna upp för frågor eller synpunkter.

Roller

Gå igenom vilka roller som finns och vad de som förväntas av respektive roll.

■ Processledaren – ansvarar för att leda församlingen i processen kring Spår av idealitet. Ser till att innehållet i dagarna driver det formulerade syftet, att tidsramarna hålls och att spelreglerna hålls. Stämmer löpande av det med processägaren.

■ Processägare – församlingen, eventuellt genom kyrkoherden eller en speciell arbetsgrupp. Samtala om vad det innebär att församlingen äger processen. Lyft specifikt vad det innebär att det INTE är processledaren som äger och ansvar för processen.

■ Deltagarna – samtala om vad som förväntas av rollen som deltagare.

■ Andra speciella roller som kan finnas:

- Ansvarig för dokumentation och minnesspår. Stäm av om det ok för alla att vara med på bild.
- Ansvarig för att hålla koll på tid och att det finns tillräckligt med pauser.
- Ansvarig för fika och mat
- ...

Spelregler eller Överenskommelser

Låt deltagarna ta fram ett antal spelregler eller överenskommelser som ska gälla för att dagarna ska bli så bra som möjligt. Spelregler som bidrar till det ni vill åstadkomma under dagarna.

■ Ställ frågan direkt i storgrupp eller låt dem först prata några minuter två och två.

■ Skriv upp förslagen på ett blädderblocksblad.

■ Fråga om det finns några speciella förutsättningar bland de som är närvarande som ska tas hänsyn till.

■ Ställ frågan om det finns ytterligare förslag.

■ När det är "nog med förslag" ställs frågan om alla är överens om spelreglerna. Det är viktigt att det är deltagarna som sätter spelreglerna och att de upplever att det är deras överenskommelse.

Som processledare kan det vara bra att ha några tankar kring spelregler som är speciellt viktiga. Om deltagarna inte föreslår någon av dem kan processledaren i slutet ställa en fråga till gruppen om det är okej att också ta med de spelregler som processledaren föreslår.

Parkeringslista

Det är bra att ha en parkeringslista där viktiga frågor som kommer upp, men som inte passar att ta just i den stunden, skrivs ner. Förbered ett blädderblocksblad för parkeringslistan. Processledaren ansvarar för att det som finns på parkeringslistan tas upp senare. Se förberedelser för träff två och tre.

Förväntningar och farhågor

För att få ytterligare kännedom om var deltagarna befinner sig kopplat till processen och det valda spåret är det klokt låta dem få dela sina förväntningar och farhågor. Stäm av dem gentemot det planerade innehållet och upplägget. Var beredd att vid behov justera det planerats.

Övning

- Låt deltagarna skriva på post-it lappar vilka förväntningar respektive farhågor de har gällande arbetet med Spår av idealitet.
- Deltagarna går fram och fäster lapparna på två olika blädderblocksblad.
- Processledaren läser upp vad som står på lapparna och ger en kommentar till hur det som skrivits relaterar till det planerade upplägget.

ÖVNING

Ca xx min

Idealitet i Svenska kyrkan

Oavsett vilket spår församlingen har valt att fokusera på finns det några mera generella teman och begrepp gällande idealitet i Svenska kyrkan som är viktiga att ha med sig in i den processen. Hur har det ideella engagemanget sett ut genom Svenska kyrkans historia? Hur relaterar det till kyrkans teologi kring frågor om församlingssyn, människosyn och medarbetarskap? Vad kan vi lära av aktuell forskning kring idealitet?

Det handlar både om att säkerställa en viss nivå av kunskap men framför allt att få reflektera tillsammans kring de olika delarna, för att så långt som möjligt uppnå en gemensam förståelse kring begreppen.

Efter en inledande övning kommer fyra olika teman och begrepp som alla har samma upplägg i materialet. Dessa är:

- Idealitetens historia i Svenska kyrkan
- Idealitetens Varför i Svenska kyrkan – teologi och identitet
- Medarbetarskap och människosyn
- Vad säger forskningen?

Till var och en av dem finns en inspelad film eller podd där några personer från Ideellt forum delar med sig av tankar, insikter och erfarenheter. Det finns också PowerPoint-bilder att använda samt en pedagogisk övning. Till sist finns också förslag på ett antal frågeställningar att samtala och reflektera kring. Alltså inspel med tankar och "stoff" kring temat, en övning som öppnar upp för samtal, samt förslag på frågor att reflektera vidare kring.

Poddavsnittet om *Idealitetens historia i Svenska kyrkan* kan med fördel skickas ut i förväg till deltagarna, med en uppmaning att lyssna på det i förväg. När det gäller de övriga tre delarna kan processledaren välja att visa alla filmer och poddar som de är. Om det känns som för

mycket upprepning av metod kan processledaren (eller någon annan) se eller lyssna på dem i förväg och sedan själv föredra innehållet i någon av dem, eventuellt med stöd av PowerPoint. Speciellt delen om forskning lämpar sig bra för det.

Här uppmuntras till kreativitet!

Inledande övning - Vad är idealitet för dig?

Speeddating, se beskrivning i Sensus metodbank eller använd varianten som beskrivs nedan <https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/speeddating-pa-promenad/>

Instruktion

- Ställ er på två led, vända mot varandra.
- Samtala om den fråga som processledaren ger i 1 minut. Tänk på att dela tiden.
- Efter första minuten flyttar ena ledet ett steg till höger. Den som står längst till höger flyttar till positionen längst till vänster.
- Samtala i 1 minut om samma eller nästa fråga, processledaren bestämmer.
- Upprepa samma sak tills övningen är klar.

Förslag till frågor

- Vad är idealitet för dig?
- Berätta om ideellt uppdrag du har eller har haft?
- Vad skulle ditt "drömuppdrag" som ideell kunna vara?
- ...

Idealitetens historia i Svenska kyrkan

Poddcast: https://ideelltforum.se/media/pages/spar-av-idealitet/delaktighet/167ce-e153b-1744440729/podd_spar_av_idealitet_nr_1.mp3
PowerPoint (länk)

Övning:

Bikupa (EGA – enskilt, grupp, alla)

- Alla deltagarna ska ha lyssnat på poddavsnittet i förväg
- Deltagarna i bikupan hjälps åt att lyfta viktiga delar i podden. Den som eventuellt inte har hunnit lyssna på podden i förväg får då chansen att ta del av innehållet.
- Deltagarna delar tankar som väckts hos dem när de tog del av innehållet i podden
- Processledaren lyfter upp några av dessa tankar i helgrupp

Idealitetens Varför i Svenska kyrkan – teologi och identitet

Film (länk)

PowerPoint (länk)

Övning

<https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/fyra-horn/>
Fyra hörns övning – Vem är församlingen?

- Alla medlemmar
- De som är aktiva i församlingen
- Den som själv anser sig tillhöra eller vara församlingen
- Annat alternativ

Samtalsfrågor

Samtala i grupper på 4 personer.

- Hur påverkar samtalet vem som är församling mig?
- Hur påverkar synen på vem som är församlingen mig och min roll?

ÖVNING

Ca xx min

PODD

Ca 16 min

ÖVNING

Ca xx min

ÖVNING

Ca xx min

FILM
14 min

ÖVNING
Ca xx min

ÖVNING
Ca xxxxx min

Medarbetarskap och människosyn

Film: <https://www.youtube.com/watch?v=PYCbhPGp1z8>

PowerPoint (länk)

Övning

<https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/heta-stolen-varderingar/>

Heta stolen – frågor:

- Jag lärde mig något nytt från samtalet
- Jag vill möjliggöra för andra
- Tycker det är svårt med begreppet medarbetarskap
- Jag känner mig som en medarbetare i församlingen
- Jag ser på mig själv som en medarbetare i församlingen
- I vår församling hjälper vi mest till
- I vår församling hjälps vi åt.
- Jag ser på min själv som mig en lärjunge

Samtalsfrågor

Reflektera kring begreppen Medarbetarskap och Lärjungaskap i grupper på 4-5 personer.

- Likheter och skillnader mellan begreppen
- Ser du dig själv som medarbetare eller lärjunge, eller både och?

Vad säger forskningen? **Inte klar ännu**

Podd (länk)

PowerPoint (länk)

Övning

- Vem tog dig i handen?
- Om jag får frågan
- Hur svarar församlingen? Vem är församlingen?
- Vem har mandat att bjuda in?

Samtalsfrågor

Länkar till vidare läsning kring forskning

- Av fri vilja på fri tid – på 2020- talet
- Ideellt forums sju utmaningar utifrån Av fri vilja-rapporten
- Nordiske frivillige
- Befolkningsundersökningen
- Sara Franssons inspel om Social nätverks teori – ideellt forums idédag
- ...

Spåret Delaktighet

Om ordet Delaktighet

För att komma igång med reflektionen kring det spår ni valt gör ni följande fyra delar.

- Läs texten om spåret Delaktighet
- Gör fyra-hörnsövningen
- Se på filmen med inspirationsföreläsningen
- Avsluta med samtal

Läs texten om ordet Delaktighet i storgrupp. Låt gärna några deltagare turas om att läsa.

"I en församling med hög delaktighet vill och får många bidra med sina gåvor, kompetenser och tid. Frågan "vill du vara med och bidra?" ställs inte till några få, utan till många. Alla har mandat att ställa frågan och bereder plats för den som vill vara med.

I en miljö med hög delaktighet möts många människor. Församlingens liv finns där engagemang växer. Många är med i planering, genomförande samt utvärdering och får göra sin röst hörd. Människor får själva avgöra vilka delar de vill och kan bidra i. Inbjudan är alltid öppen. Församlingens liv och verksamhet är föränderlig i en miljö med hög delaktighet. Eftersom nya idéer ständigt växer fram är möjliggörandet viktigt. Det är viktigt att få tillgång till lokaler, tid och till de ting som behövs för det som ska genomföras. Medarbetarskapet är brett, människors engagemang ses som medkrafter och så fortsätter församlingen växa.

Det råder en rörelse från kontroll till tillit i en församling med hög delaktighet. Både anställda och ideella bereder plats för nya medarbetare och nya idéer. Relationer byggs där tillit går före kontroll och då upplever många att steget in i delaktighet är möjligt och på riktigt. Att vara en kyrka med hög delaktighet är att vara en kyrka som ständigt är på väg, som aldrig är klar, som är i rörelse. I rörelse med sin samtid, människors engagemang och i tolkning av evangeliet i varje ny tid."

4-hörnsövning

En igångsättningsövning med syfte att starta upp samtal och hjälpa deltagarna att komma in i ämnet. Övningen ger också energi och skapar hög delaktighet bland deltagarna. Läs mer om metoden: <https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/fyra-horn/>

Vem är delaktig i församlingen?

- Den som bidrar med sin tid och eget ansvar
- Den som går på gudstjänst
- Den som kommer med idéer men som själv inte genomför dem.
- Öppet hörn

Delaktighet får människor att:

- Känna sig behövda
- Må bra
- Känna att livet är meningsfullt
- Öppet hörn

Inspirationsföreläsning

Delaktig!? – ett strategiskt församlingsbyggande med ideella medarbetare.

Eva Henriksson och Mattias Bähr från Ide´dag 2020.

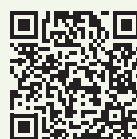
<https://youtu.be/XnRUicTL2Mk?si=HnJoqdGW5aN6yPiC>

Förslag på alternativa föreläsningar finns i separat pdf.

ÖVNING
Ca xx min

Film
Ca 20 min

Samtal fortsätter

Läs mer om metoden: <https://www.sensus.se/ledare/studiematerial/samtal-fortsatter/>
Samtala i mindre grupper, välj en samtalsledare.

Frågor att samtala vidare om

- Vad säger ordet delaktighet dig?
- Vilken känsla väcktes av föredraget?
- Vilken tanke hänger sig kvar?
- Vad vill du berätta vidare för en vän?

Avslutning

Inför nästa gång

Förbered denna punkt i förväg med kyrkoherden. Stäm av strax innan för att se om det ska ändrats något i det bestämts i förväg. Läs igenom upplägget för träff två och tre. Där finns förslag på vad som kan göras innan nästa träff, både för processledaren och för församlingen. Fråga gruppen om det finns något de vill lägga till i parkeringslistan.

Utcheckning

Runda i storgrupp – (var tydlig med att det alltid okej att passa för den som vill det.

- Vilket ord, tanke eller känsla ligger högt uppe just nu?

Eftersnack

- Stäm av med kyrkoherden och eventuellt några fler från församlingen hur de upplever att dagen varit. En kort utvärdering.
- Stäm av om ni behöver justera något gällande förberedelserna inför nästa träff samt upplägget för kommande träffar. Behövs det ett separat planeringsmöte?
- Använd gärna Sensus metod för lärande samtal.

Lärande samtal

Titta tillbaka på en genomförd process eller aktivitet i syfte att skapa lärande framåt. Samtala i gruppen utifrån nedanstående frågor. Om du har gjort något själv kan du också använda dem för reflektion med dig själv.

- Vad ville vi åstadkomma?
- Vad gick bra och varför? Vilka var framgångsfaktorerna?
- Vad kunde vi ha gjort annorlunda?
- Hur fungerade samarbetet?
- Vilken feedback vill jag ge till mig själv och till andra?
- Vilket lärande tar vi/jag med oss/mig?
- Vilka konsekvenser får det för utveckling och strategier framåt?

Introduktion till träff 2

Fokus på spåret Delaktighet och utvecklingsarbete enligt metoden NÖHRA

Förberedelser för processledaren

- Gå igenom upplägget av dagen och välj metod med mera för de olika delarna. Alternativa metoder, filmer och annat finns för de olika delarna i separat pdf.
- Gör ett detaljerat tidsschema för dagen. Var beredd att justera och anpassa tidsschemat efter det som händer i gruppen och processen under dagens gång. Tänk på att ge utrymme för frågor från parkeringslistan om det finns sådana.
- Säkerställ att det finns material till de övningar som valts, till exempel blädderblock och kriter.
- Bestäm hur lokalen ska vara möblerad, se de olika punkterna för dagen
- Sätt upp de blädderblocksblad från förra träffen som ska användas under dagen på lämpligt ställe.
- Bokning av musiker eller andra som har ett uppdrag under dagen.
- Skicka ut församlingsinstruktionen (FIN) och uppmana alla att ha läst den i förväg ur perspektivet *Delaktighet*.
- Se till att någon eller några har ansvar att dokumentera det som sker under dagen genom att skriva anteckningar och ta bilder. Gärna någon från församlingen. Dokumentationen sammanställs med fördel till ett minnesspår med både skriven text och bilder som beskriver vad som skett under dagens gång.

Förberedelser för församlingen

- Skicka ut minnesspåret från förra träffen till deltagarna.

Mellan första och andra träffen finns möjlighet för församlingen att göra vissa moment som sedan kan användas vid tillfälle två. Processledaren och processansvarig i församlingen beslutar om de ska göra någon av de föreslagna övningarna nedan. Genom intervjuerna får man kunskap av den praktiska delen av delaktighet i församlingen och genom inventering den teoretiska delen.

Uppgift - Intervjuer

Denna uppgift kan göras i förväg för att få in röster som inte kommer vara på plats vid detta tillfälle. Uppgiften går också att göra på plats om det är att föredra.

Om ni gör uppgiften i förväg, dela ut uppdrag till alla eller några att intervjua till exempel kyrkvårdar, gudstjänstdeltagare, unga ledare, föräldrar till körbarn, barn i olika grupper, bibelstudiedeltagare eller andra ni kan komma på. Uppdraget är att samla in deras upplevelse av delaktighet.

Exempel på frågor kan vara:

- Beskriv när du känner dig delaktig i församlingen.
- Hur känns det när du är delaktig?
- Vad bidrar du med?
- Vilka mer är där?
- Har du någon dröm eller önskan?

Spara svaren till senare i er process

Om ni väljer att göra övningen på plats kan ni genomföra intervjuer med varandra. Tänk igenom så att det finns tid för övningen i upplägget för dagen.
Para ihop de som vanligtvis inte arbetar mest med varandra om det går.

Exempel på frågor kan vara:

- När ser du delaktighet i församlingen?
- Hur känns det för dig? För de som är där?
- Vem är delaktig?
- Vad bidrar de med?

Låt de som intervjuat presentera för gruppen vad de har hört. Skriv ner viktiga upptäckter på blädderblock för dokumentation.

Uppgift - Inventering

Att intervjua passar inte alla. Några har styrkan att läsa dokument. Låt någon få uppgiften att i förväg ha läst igenom de dokument som finns i församlingen.

Vad står nämnt om delaktighet

- På hemsidan
- I verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser
- I lokaler
- På anslagstavlan
- I församlingsinstruktionen (FIN)
- I handlingsplaner
- I församlingstidningen
- Nyhetsbrev

Presentera för gruppen, anteckna även detta på blädderblock för dokumentation.

Upplägg för träff 2

Starta dagen

Välkommen

Någon från församlingen hälsar välkommen – Kyrkoherde? Ideell? (inte processledarna!)

Tankar för dagen - andakt

- Bibeltext - t.ex. 1 Kor 12:12-31 (En kropp med många lemmar)
- Psalm - Delta med våra gåvor eller t.ex. 791 Du vet väl om att du är värdefull
<https://ideelltforum.se/media/pages/nyheter/delta-med-vara-gavor/bd64a4da74-1734078748/delta-med-vara-gavor-ideelt-forum.pdf>
- Berättelse om ordet Delaktighet
- Bön

Berättelse

När jag var konfirmand hade jag svårt att komma in i gruppen, jag hittade inte riktigt min plats. Det var kul när vi hade pass men det var svårt på rasterna. När vi skulle öva inför konfirmationen kom prästen fram till mig och frågade om jag ville vara ledare för nästa års konfirmander. Jag, som inte riktigt hade hittat min plats skulle nu få en roll! Nervöst sa jag ja. Under åren som ung ledare har jag blivit mer och mer delaktig i kyrkans verksamheter. Det började som ung ledare med lite mer ansvar för lekpass, sen blev jag lite mer delaktig i undervisningspassen. När jag inte längre ville vara ung ledare upptäckte jag att det fanns läxhjälp för barn, jag kunde känna igen mig i dem och där har jag varit delaktig och fortsatt att utveckla tillsammans med de andra ledarna. Delaktighet för mig handlar om att få bli sedd, få förtroende och bli hörd med de idéer av förändring jag kommer med.

Övning - Incheckning

Samtala två och två i några minuter. Fråga sedan om några vill dela sin upplevelse i storgrupp, 2–3 personer.

Förslag på frågor

- När kände du dig senast delaktig i ett sammanhang?
- Vad bidrog till att du kände så?

Backspegel

Att göra en *Backspegel* är en viktig del i en process som sker över flera tillfällen. Syftet är att aktualisera det som hände vid förra träffen, så att det på ett aktivt sätt finns med i det som ska ske under denna träff. Både på individ- och gruppnivå. Det är också ett bra sätt att hjälpa personer som inte var med vid förra tillfället att få ta del av vad som hände då, vilket underlättar det fortsatta arbetet.

Så här gör du:

I stor grupp:

- Processledaren ber deltagarna att lyfta fram det som skedde vid förra träffen.
- Det är ofta klokt att försöka få fram i vilken ordning de olika delarna skedde. Det kan göras genom att till exempel ställa följdfrågor som Vad gjorde vi före det? eller Vad hände sen?
- Det är viktigt att det är deltagarna som gör backspegeln. Om det finns delar som deltagarna inte tar upp eller kommer ihåg kan processledaren fylla på med dessa.
- Ta minnesspåret från förra träffen till hjälp att komma ihåg. Har du satt upp blädderblocksblad från förra träffen på väggarna kan du hänvisa till dem.

PDF
Psalm

ÖVNING
Ca xx min

I mindre grupper:

- Processledaren låter grupperna själva aktualisera vad som hände vid förra träffen.
- Ge 5-10 minuter till samtalet.
- Lyft sedan in de olika delarna i stor grupp. En grupp kan börja dela något. Sedan fyller de andra på.

MARS eller SURÖ samt NÖHRA

- Aktualisera målsättning, syfte, roller, spelregler och överenskommelser som togs fram vid första träffen. Stäm av så att de fortfarande gäller.
- Aktualisera parkeringslistan från förra träffen och sätt upp blädderblocksbladet.
- Gå igenom agenda eller upplägget för dagen och skriv upp det på ett blädderblocksblad.
- Introduktion till NÖHRA (se separat pdf om NÖHRA).

Nu kör vi!

Spåret Delaktighet - NÖHRA

Innan ni går in i arbetet enligt NÖHRA kan det vara bra att aktualisera det spår ni valt genom att läsa texten om spåret Delaktighet en gång till.

"I en församling med hög delaktighet vill och får många bidra med sina gåvor, kompetenser och tid. Frågan "vill du vara med och bidra?" ställs inte till några få, utan till många. Alla har mandat att ställa frågan och bereder plats för den som vill vara med.

I en miljö med hög delaktighet möts många människor. Församlingens liv finns där engagemang växer. Många är med i planering, genomförande samt utvärdering och får göra sin röst hörd. Människor får själva avgöra vilka delar de vill och kan bidra i. Inbjudan är alltid öppen. Församlingens liv och verksamhet är föränderlig i en miljö med hög delaktighet. Eftersom nya idéer ständigt växer fram är möjliggörandet viktigt. Det är viktigt att få tillgång till lokaler, tid och till de ting som behövs för det som ska genomföras. Medarbetarskapet är brett, människors engagemang ses som medkrafter och så fortsätter församlingen växa.

Det råder en rörelse från kontroll till tillit i en församling med hög delaktighet. Både anställda och ideella bereder plats för nya medarbetare och nya idéer. Relationer byggs där tillit går före kontroll och då upplever många att steget in i delaktighet är möjligt och på riktigt. Att vara en kyrka med hög delaktighet är att vara en kyrka som ständigt är på väg, som aldrig är klar, som är i rörelse. I rörelse med sin samtid, människors engagemang och i tolkning av evangeliet i varje ny tid."

Nuläge

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Beskriv (igen) syftet med att ta fram ett nuläge och gärna också vilken "nivå" ni vill att det ska handla om. Även fast det är individer som delar erfarenheter är syftet främst att ta fram nuläget i församlingen som helhet. Se till att fokus ligger på just upplevelse, känsla eller nivå av Delaktighet i det som tas fram.

Ta fram ett nuläge

Frågor som kan hjälpa er att sammanfatta Nuläget:

- Hur ser det ut i församlingen?
- Känner ni igen er i texten om Delaktighet ovan?
- Beskriv ert nuläge tillsammans.

- Fundera på hur obekväma upplevelser av nuläget kan få bli synliga.
- Hur uttrycks delaktighet i församlingsinstruktionen?

Fundera på hur ni vill arbeta?

- Helgrupp
- Kategorivis – ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare
- Tvärgrupper

Ta med resultat från intervjuer och inventering om ni gjort någon av dessa övningar som finns beskrivna under rubriken "Förberedelser för församlingen".

Samla ihop Nuläget

- Avsluta passet med att sammanställa det ni pratat om och fått fram under passet. Gör tillsammans i gruppen en lista.
- Bestäm hur ni vill sammanfatta och formulera ett gemensamt nuläge.
- Den som är ansvarig för dokumentation skriver ner det som kommit fram gällande Nuläge och ser till att det finns tillgängligt vid nästa tillfälle.
- Vilka mer behöver höra eller läsa detta?
- Vems ansvar är det att berätta vidare?

Önskvärt läge

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Övning - Bildspråk

Att ta fram ett *Önskvärt läge* är en kreativ fas där deltagarna ska hitta sina drömmar och visioner. Syftet är att skapa motivation och förändringslängtan att göra det som behövs för att nå det önskvärda läget.

Använd materialet *Bildspråk* eller använd vykort. Lägg ut korten på ett bord. Låt deltagarna välja en bild och berätta något om sina drömmar kring delaktighet.

Fortsätt sedan med nästa övning.

Övning - Drömförsamlingen

Syftet med övningen är att staka ut en riktning i förändringsprocessen mot ökad delaktighet, samt att få motivation och förändringslängtan att vilja gå i den riktningen. Det sker genom att alla tillsammans får möjlighet att gestalta och sätta ord på det som församlingen drömmer om att vara och att åstadkomma.

Övningen kan också bidra till att skapa en gemensam förståelse hos många kring vad församlingen drömmer om att vara. När många känner delaktighet och medägarskap i utvecklingsprocessen skapas kraft att kunna åstadkomma den förändring som behövs för att närma sig drömmen och det önskvärda läget.

Övningen finns i två varianter som båda har sina fördelar. I den ena samtalar och jobbar grupperna tillsammans direkt från start. I den andra börjar övningen på individnivå för att sedan bli gemensam för gruppen. Båda varianterna avslutas med att det tas fram helhetsbild för alla deltagare med utgångspunkt i vad som respektive grupp delar.

Läs igenom båda varianterna och bestäm vilken du tror passar bäst i sammanhanget. Inledningen, som processledaren håller i, är den samma för båda varianterna. Det är när deltagarna börjar arbeta i grupper som det skiljer sig åt.

ÖVNING
Ca xx min

ÖVNING
Ca xx min

Instruktion – möblering och grupper:

Sitt 4–6 personer runt ett bord. På bordet finns ett blädderblocksblad, pennor och kriter. Introduktion till övningen.

Inledning

Processledaren säger följande:

■ Gör som barnen, gå in i lekens värld! Plötsligt är du där och allt är möjligt. Tänk fritt. Dröm fritt. Vägen dit finns inte. Plötsligt är fantasin verklighet!

Processledaren fortsätter och berättar (deltagarna får gärna blunda och visualisera)

Tänk dig en dag 3–5 år framåt i tiden. Du är på väg till din kyrka och när du närmar dig börjar du ana att det är något som är annorlunda. Ett mirakel har skett och det har blivit precis som du drömmer om att det ska vara. Du har inte kunnat påverka det. Det finns inte heller någon begränsning i budget eller vilka som är där eller vad som händer där. Släpp drömmen fri! Inget är fel – allt får plats! Sök drömmen, inte vägen dit!

- Hur är det då?
- Vad har hänt?
- Vad ser du?
- Hur känns det?
- Hur luktar det?
- Vilka är där?
- Vad gör de?
- Vilka märker att det har hänt?
- Hur märker de det?
- Hur märker du det?

Processledaren läser upp frågorna ovan och avslutar med.

■ Fokusera på vad som är annorlunda, inte *hur*!

Variant 1 (15–20 min)

Deltagarna i grupperna börjar samtala om vad de ser i sina drömmar. När någon säger något säger de andra (eller visar) Jajamän! Den som sagt något (eller någon annan) målar det på blädderblocksbladet. (OBS! det är ingen teckningstävling!) När alla har sagt sitt eller när tiden för den här delen av övningen är slut samtalar gruppen tillsammans en stund kring följande frågor:

- Vad är det vi ser när vi ser på helheten av det som finns på papperet? Hur känns det?
- Vad ser vi i drömmen som kan kopplas till perspektivet *delaktighet*?

De delar som gruppen har gemensamt kring *delaktighet* i sina drömmar kan skrivas ner i mitten på blädderblocksbladet.

Variant 2 (30 min)

Sitt en stund i din dröm (1–2 min). I tystnad. När du tagit in allt du ser, hör, känner och doftar börjar du gestalta det på din del av blädderblocksbladet. Rita helst, (OBS, ingen teckningstävling) men det går också bra att skriva några ord. Även denna del sker i tystnad. (5–8 min).

När alla gestaltat sin dröm på blädderblocksbladet går ni laget runt och berättar om er dröm. Den som inte talar lyssnar endast, inga kommentarer till varandras drömmar ännu. Men gärna bekräftande nickar och leenden! (cirka 10 min).

När alla har sagt sitt samtalar gruppen tillsammans en stund kring följande frågor:

- Vad är det vi ser när vi ser på helheten av det som finns på papperet? Hur känns det?
- Vilka likheter ser vi mellan varandras drömmar? Skillnader?
- Vad ser vi i drömmen som kan kopplas till perspektivet *delaktighet*?

De delar som gruppen har gemensamt kring *delaktighet* i sina drömmar kan skrivas ner i mitten på blädderblocksbladet. (cirka 10 min)

Avslutning av Drömförsamlingen – gemensam för båda varianterna

När alla grupper är klara får de var och en berätta vad gruppen kommit fram till, speciellt det som kommit fram kopplat till delaktighet. Processledaren noterar detta på whiteboard eller blädderblock. Efter att alla grupper delat med sig förs samtal i storgrupp om vad som är helt eller delvis är gemensamt för alla eller de flesta grupperna. Det blir stommen till det gemensamma önskvärda läget gällande det valda spåret. Samtala i storgrupp och fyll på med ytterligare saker som kan vara med i det gemensamma önskvärda läget om 3–5 år gällande *delaktighet* i församlingslivet (cirka 10–15 min).

Paus

Om vädret är fint kan det vara skönt att få en paus i rörelse. Om det känns rätt för gruppen kan deltagarna gå några stycken tillsammans och reflektera kring någon frågeställning (kallas ibland för walk & talk).

Under tiden hinner processledarna och eventuellt någon från församlingen klustra och ordna innehållet i det önskvärda läget.

Övning - Linjeövning

Syfte

Övningen och samtalet ger en bra bild av det upplevda nuläget samt hur nära eller långt borta det formulerade önskvärda läget är. Om alla eller de flesta står väldigt nära det önskvärda läget (10 på linjen) kanske det behövs ett mera utmanande önskvärt läge, till exempel.

Instruktion

Instruktion

1. Hitta en plats i lokalerna där alla ryms att stå på en linje.
2. I ena änden av linjen tänker ni er det önskvärda läget som ni nyss tagit fram. I andra änden av linjen tänker ni en situation där det inte alls är så, kanske det motsatta.
3. Låt deltagarna fundera på var de upplever att församlingen är just nu, i relation till de båda ändarna i linjen (från 1 till 10, där 10 när det önskvärda läget).
4. Därefter får de ställa sig där på linjen.
5. Låt några röster höras från de som står närmast 1, i mitten och närmast 10. Varför står de där?
6. Sedan fritt samtal.

Dokumentation

Processledarna och några från församlingen ansvarar för att skriva en text med det önskvärda läget som ska finnas tillgänglig inför nästa tillfälle. Tänk på att skriva i presens, som att det är!

Hinder

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

I den här delen ska ni beskriva läget som det faktiskt är, sortera inte bort det som är obekvämt eller svårt. Låt alla komma till tals! Låt det här steget gå ganska fort. Identifiera allt, men grotta inte ner er!

Övning -Tvärtom

För grundinstruktioner se Sensus metodbank <https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/tvartomovning/>

Fråga att utgå ifrån:

- Vad kan vi göra för att få så lite delaktighet som möjligt i församlingslivet?

När alla förslag finns uppskrivna på whiteboard eller blädderblocksblad leder processledaren ett samtal med syfte att klustra de olika förslagen. Om det känns relevant kan processleda-

ÖVNING

Ca xx min

ÖVNING

Ca xx min

ren låta deltagarna välja ut några av hindren som känns extra viktiga för församlingen vill att synliggöra och sedan försöka undvika eller komma runt i den fortsatta processen. Förslagsvis genom att pluppa.

När det är gjort görs sista delen i övningen som handlar om att vända på begreppen så att de i stället blir till bra förslag på sådant som kan bidra till att stärka delaktigheten. Detta tas sedan med som möjliga saker att lyfta in under punkten aktivitet i NÖHRA. Även listan från övningen- tvärtom samt de 3–5 specifika hindren som valts ut sparas för att användas under punkten aktivitet.

Resurser

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Resurser är allt som hjälper oss att ta oss från nuläget till önskvärt läge. Det kan vara allt från metoder till kurser, pengar, personer, lokaler, samverkan eller ny kunskap. Resurser finns både inom den egna organisationen och i samverkan med andra aktörer.

Ibland behövs det att processledaren hjälper gruppen att bli kreativa och nytänkande när det gäller att ta fram vilka resurser som finns. Låt deltagarna börja själva men var beredd att utmana och peppa om det behövs.

Övning – inventering av resurser

Processledaren inleder med att definiera vad som menas med resurser i NÖHRA, det vill säga allt som hjälper oss att förflytta oss från nuläget i riktning mot det önskade läget.

1. Processledaren frågar i storgrupp vilka olika kategorier av resurser som kan finnas, se exempln ovan.
2. Låt deltagarna komma med idéer och var beredd att fylla på med egna förslag om det är något viktigt som inte kommer upp.
3. Lista de olika kategorierna på blädderblocksblad.

Låt sedan deltagarna ta med sig eller fota av listan på olika typer av resurser ut i grupper och samtala utifrån följande två frågor

- Vilka resurser finns inom och runt/utanför församlingen för att nå önskvärt läge?
- Vilka resurser har Ideellt forum, Sensus, stiftens, nationell nivå?

4. Grupperna skriver ner de resurser de hittar på post-it lappar. Under gruppsamtalen har processledaren förberett blädderblocksblad med de olika typerna av resurser som listats.

5. Grupperna delar sedan med sig i storgrupp genom att gå fram och läsa upp vad som står på post-it lapparna och fästa dem på lämpligt blädderblocksblad. Vid behov kan processledaren klustra så att lappar som ligger nära varandra i innehåll förs ihop.

Blädderblocksbladen med listor på resurser tas med in i det fortsatta arbetet under Aktivitet i NÖHRA.

Kompletterande övningar om det finns tid

Den viktigaste resursen är alltid människorna i församlingen. Som hjälp för komma vidare i tanket kring hur varje individ ska komma till sin rätt och blomma – växa - kan ni använda någon av följande metoder

Kompetensisberget:

<https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/kompetens-isberget/>

Blomstrasamtal - delarna Vad vill du och Vad har du

<https://www.svenskakyrkan.se/filer/560687/Blomstra-samtal.pdf?ptid=>

ÖVNING Ca xx min

ÖVNING Ca xx min

ÖVNING Ca xx min

Avslutning av dagen

Om det finns tid kvar av dagen efter arbetet med nuläge, önskvärt läge, hinder och resurser går det att avsluta dagen med den första övningen under punkten aktiviteter - Det viktigaste steget. Övningen finns beskriven under träff 3. Den är direkt kopplad till det önskvärda läget och är i sig en positiv och framtätsyftande övning som fungerar bra som avslutning.

Att tänka på inför nästa gång

- Gå igenom med alla vad som ska göras inför nästa gång.
- Det är bra om det finns en tanke kring det redan innan dagen börjar. Den tanken behöver sedan omprövas beroende på vad som sker under dagen.
- Stäm av med församlingens processansvariga innan ni delar med alla.
- Ibland kan det vara klokt att säga att information kring detta kommer senare, vilket ger er tid att i Eftersnacket eller vid ett senare tillfälle bestämma innehållet. Var i så fall tydlig med hur det ska kommuniceras till deltagarna och vem som har ansvar för det.

Utcheckning

Runda i storgrupp.

Fråga att fundera på: Vad ligger högt uppe hos mig just nu? Välj en eller ett ...

- Tanke
- Ord
- Känsla

Det är alltid OK att passa för den som vill.

Eftersnack

Stäm av med processansvariga i församlingen hur dagen gått samt om det är något ni behöver ändra på eller ta hänsyn till gällande nästa träff och tiden fram till dess.

Poängtera vikten av att det Önskvärda läget formuleras i skrift och med god kvalitet inför nästa träff. Be gärna att få ta del av skrivningen innan nästa träff.

Upplägg för träff 3

Fokus på spåret *Delaktighet och utvecklingsarbete enligt metoden NÖHRA*

Förberedelser för processledaren

- Gå igenom upplägget av dagen och välj metod med mera för de olika delarna. Alternativa metoder, filmer och annat finns för de olika delarna i separat pdf.
- Gör ett detaljerat tidsschema för dagen. Var beredd att justera och anpassa tidsschemat efter det som händer i gruppen/processen under dagens gång. Tänk på att ge utrymme för frågor från parkeringslistan om det finns sådana.
- Säkerställ att det finns material till de övningar som valts, till exempel blädderblock och kriter.
- Bestäm hur lokalen ska vara möblerad, se de olika punkterna för dagen. Fundera speciellt på var övningen Målvandring ska hållas. Ett bra sätt att både spara tid och att synliggöra processen i rummet är att, om möjligt, sätta upp blädderblocksblad från nuläge och önskvärt läge i förväg på den plats de ska sitta under Målvandringen.
- Bokning av musiker eller andra som har ett uppdrag under dagen.
- Skicka ut *önskvärt läge* (färdigformulerat) och uppmana alla att kika på det innan.
- Se till att någon eller några har ansvar att dokumentera det som sker under dagen. Gärna någon från församlingen. Dokumentation sammanställs med fördel till ett minnesspår med både skriven text och bilder som beskriver vad som skett under dagens gång.
- Förbered tillsammans med kyrkoherden hur dagen ska avslutas. Framför allt tankar om hur församlingen ska gå vidare med det som kommit fram som aktiviteter i slutet av dagen. Är det här forumet och processen beslutsfattande eller ska det som kommit fram under processen beslutas på annat håll innan förändringsarbetet sätts igång? Med mera ...

Förberedelse för församlingen

- Skicka ut minnesspåret från förra träffen till deltagarna.
- Någon eller några formulerar det önskvärda läget i skrift.
- Ge utrymme att samtala om det önskvärda läget vid till exempel arbetsplatsträffar, församlingsrådsmöten, ungdomsträffar samt församlingens övriga verksamheter. Notera hur det upplevs av personer som inte varit med under de tidigare träffarna. Delar de bilden av det önskvärda läget? Behöver det kompletteras?
- I samband med samtalen om önskvärt läge kan också frågor ställas om det finns idéer och förslag på sådant som gör att ni kan förflytta er i den önskade riktningen. Speciellt värdefullt är det att ge möjlighet för de som inte är med vid nästa träff att få skicka med sina bidrag.

Starta dagen

Välkommen

Någon från församlingen hälsar välkommen – Kyrkoherde? Ideell? (*inte processledarna*)

Tankar för dagen - andakt

Bibeltext - t.ex. Mark 2:1–12 (En lam man i Kafarnaum botas)

Musik - Delta med våra gåvor eller till exempel psalm 791, Du vet väl om att du är värdefull

Berättelse om ordet *Delaktighet*

När jag var konfirmand hade jag svårt att komma in i gruppen, jag hittade inte riktigt min plats. Det var kul när vi hade pass men det var svårt på rasterna. När vi skulle öva inför konfirmationen kom prästen fram till mig och frågade om jag ville vara ledare för nästa års konfirmander. Jag, som inte riktigt hade hittat min plats skulle nu få en roll! Nervöst sa jag ja. Under åren som

PDF

Psalm

ung ledare har jag blivit mer och mer delaktig i kyrkans verksamheter. Det började som ung ledare med lite mer ansvar för lekpass, sen blev jag lite mer delaktig i undervisningspassen. När jag inte längre ville vara ung ledare upptäckte jag att det fanns läxhjälp för barn, jag kunde känna igen mig i dem och där har jag varit delaktig och fortsatt att utveckla tillsammans med de andra ledarna. Delaktighet för mig handlar om att få bli sedd, få förtroende och bli hörd med de idéer av förändring jag kommer med.

Incheckning

Samtala två och två i några minuter. Fråga sedan om några vill dela sin upplevelse i storgrupp, 2–3 personer.

■ Dela något intressant du hörde på vägen hit? (Eller annan fråga)

MARS/SURÖ samt NÖHRA

1. Backspegel. Se beskrivning under träff 2. Landa gärna backspegeln i önskvärt läge.
2. Därefter kort bikupa kring frågan: Vad ligger högt uppe hos mig just nu?
3. Aktualisera sedan målsättning, syfte, roller, spelregler och överenskommelser som togs fram vid första träffen. Stäm av så att de fortfarande gäller.
4. Aktualisera parkeringslistan från förra träffen och sätt upp blädderblocksbladet.
5. Gå igenom agenda eller upplägget för dagen och skriv upp det på ett blädderblocksblad.

Nu kör vi!

Aktiviteter, agera, aktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Upplägg

För att ta fram vilka aktiviteter som församlingen vill göra för att stärka delaktigheten och närma sig det önskvärda läget föreslås tre olika övningar, som bygger på varandra.

- Det viktigaste steget
- Tårtan
- Målvandring

Övning - Den viktigaste steget

Det finns många olika aktiviteter som kan bidra till att stärka delaktigheten i församlingen. Men om ni bara skulle få göra en sak. Vilket är det viktigaste steget som kan tas för att församlingen ska närma sig det önskvärda läget, så att spåren av delaktighet blir ännu tydligare i församlingslivet?

Instruktioner

1. Dela in i grupper på 5–6 personer.
2. Låt deltagarna börja med att samtala fritt och spåna olika aktiviteter som är möjliga och bra.
3. Därefter ska gruppen samsas om vilken aktivitet de anser vara den viktigaste. Det kan vara den som är mest effektiv. Eller den som är enklast att komma i gång med snabbt. Eller kanske något annat som motiverar. Gruppen väljer själv. Formulera i en mening.

Här är det bra om processledaren kan ge ett exempel innan de börjar samtala, gärna från något annat spår så att det inte blir för stor påverkan. Gällande spåret Relationer skulle den viktigaste frågan kunna vara att vi hälsar på varandra, alltid och med alla. Eller att vi ser på varandra "i ögonhöjd", det vill säga med en attityd av att alla är viktiga medarbetare i vårt gemensamma uppdrag som kyrka. Det är lite olika utzoomningsnivå på de exemplen och så får det vara.

4. När alla grupper är klara får de presentera sitt viktigaste steg för varandra. Beroende på hur många grupper det är kommer det nu att finnas ett antal olika (eller lika) förslag på "viktigaste steg".

ÖVNING
Ca 45 min

ÖVNING

Ca 30-45 min

5. Gå igenom de olika alternativ till Viktigaste steg som tagits fram.
6. Välj (i förväg) en metod för att prioritera vilken av dem som ni sedan arbetar vidare med under dagen. Förslag på metoder att prioritera kan vara att pluppa, räkka upp handen, pingisbollar i skålar m.m.
7. Det är viktigt att förtydliga att de förslag på viktigaste steg som INTE blir prioriterade just nu finns kvar och kan väljas att arbeta med i ett senare skede.
8. Om tid finns, och det finns speciella skäl till det, kan flera än ett av alternativen till Viktigaste steget tas med in i den fortsatta processen.

Övning - Tårtan

Nu börjar arbetet med Hur och Vad. I den här övningen reflekterar ni kring och listar förslag på sådant ni kan göra för att ta Det viktigaste steget och närma er det önskvärda läget. Var noga med att hålla fokus på det viktigaste steget och det önskvärda läget när ni gör övningen.

Instruktioner

1. Dela in er i grupper om 5–6 personer.
2. Har ni flera Viktigaste steg kan ni fördela arbetet med frågorna på olika grupper.
3. Med fokus på det viktigaste steget och det önskvärda läget:
 - a. Beskriv församlingens liv utifrån följande delar och frågeställningar (se bild och beskrivning nedan).
 - b. Rita eller skriv på ett blädderblocksblad det ni kommer fram till för varje tårtbit. Om ni skriver på post-it lappar går det lättare att flytta dem i sista delen av övningen.
4. Återsamlas och dela det ni fått syn på i grupperna.
5. Gör sedan en gemensam tårta.

Tips – tänk gärna in det ni kom fram till som hinder och resurser i era samtal

- Vad ska vi fortsätta med?
- Vad ska vi göra mer av?
- Vad ska vi börja med?
- Vad ska vi sluta göra?
- Vad ska vi göra mindre av?

Övning - Målvandring

Syftet med den här övningen är att samla ihop allt det som gjorts tidigare i processen och att omsätta det i en konkret plan gällande

- vad som ska göras
- när det ska göras
- hur det ska göras
- av vem det ska göras

Det blir på samma gång en slutpunkt för processen som skett under dessa tre träffar och en startpunkt för det viktiga som sker därefter.

Övningen kan göras i två varianter. Antingen vandrar man från nuläge till önskvärt läge eller så gör man tvärtom och börjar i önskvärt läge och vandrar till nuläget.

Variant 1-från nuläge till önskvärt läge

Ta fram blädderblocksbladen med ert

- Nuläge,
- Önskvärda läge,
- Drömförsamlingen,
- Hinder,
- Resurser,
- Den viktigaste frågan
- Tårtan

Placera dem på olika väggar i rummet. Använd rummet! (Se Illustration). Detta kan med fördel processledaren ha gjort i förväg under en paus.

Nu är frågan hur ska ni ta er från nuläget (på ena sidan av rummet) till det önskvärda läget (på andra sidan av rummet). Markera gärna med en synlig linje (garn eller tejp på golvet). Det blir er tidslinje.

Så här gör ni

Sätt en tidsplan på vad som skall hända och när. Vad gör ni imorgon? Nästa månad? Den här terminen? Om 6 månader? Om 1 år? Om 1,5 år? Om 2 år? Lägg ut tidsmarkeringarna vid linjen på golvet. Tidsangivelserna kan vid behov ändras under övningens gång.

- Sätt er i grupper om 2–3 personer.

- Vilka steg tycker ni behöver tas? Vad behöver göras för att nå önskvärt läge? Använd listorna på aktiviteter som tagits fram under de föregående övningarna. Tänk även in hinder och resurser.

- Kommer det nya idéer utöver det som står där är det bara att använda dem. Ha gärna en idé om när det ska ske. Skriv en sak per A4 papper. Skriv stort så många kan se!

- Samla er i helgrupp.

- I den här delen av övningen kan ni med fördel förflytta er tillsammans genom rummet till de olika hållplatserna. Om ni är väldigt många kan en eller några personer vara "spelpjäser" och gå på tidslinjen.

- Första steget kan vara vad vi gör imorgon. Sedan fortsätter ni fram längs tidslinjen vid era utlagda hållplatser. Låt grupperna säga till när de har en "aktivitet" som ska läggas ut på den hållplatsen.

- Gruppen som lägger ut beskriver vad de har tänkt, tar emot kommentarer och lägger ut lappen vid den hållplatsen. Flera aktiviteter kan ligga vid samma hållplats. Om några aktiviteter krockar, diskutera kort och ta beslut om hur ni gör.

- Processledaren och/eller den som ansvarar för dokumentationen antecknar och tar foton det som sägs och läggs ut.

- När alla aktiviteter är utlagda reflekterar ni en stund tillsammans över helheten. Hur känns det? Är det möjligt att åstadkomma? Saknas det något?

- Därefter låter ni alla skriva sitt namn på lappar och placera dem vid de aktiviteter de vill bidra i.

Att fundera på tillsammans:

När nu alla aktiviteter ligger utlagda längs tidslinjen och alla fått sätta sitt namn på de delar de vill bidra i kan ni reflektera över följande frågor.

- Finns det aktiviteter som ingen vill göra? Vad ska hända med dem?
- Finns det aktiviteter som har för många som vill bidra?
- Vilka ideella eller andra medarbetare behöver få en fråga att vara med och bidra? Skriv dit deras namn eller önskan om att hitta nya.
- Finns det något steg som behöver extra stöd? Var hämtar ni det? Finns det nämnt i resurserna?

Sätt er i grupper kring de 3–5 närmaste aktiviteterna (beror på hur många ni är). Är det ett litet arbetslag är det kanske bättre att ta en aktivitet i taget.

Frågor att samtala om

- Hur ska ni genomföra det som aktiviteten beskriver? Skriv några korta punkter, det hjälper er att komma igång.
- Behöver aktiviteter ha en arbetsgrupp eller finns det något som behöver komma in i församlingens ordinarie verksamhet, till exempel revidering av FIN, handlingsplaner eller budgetering? Vem har det ansvaret?

Variant 2 av målvandringen – från önskvärt läge till nuläge

I den här versionen börjar ni med att förflytta er i rummet till det önskvärda läget. När står där ställer samtalar ni kring följande frågor

- Vad var det sista vi behövde göra för att komma hit?
- Hur åstadkom vi det? När skedde det?

När ni kommit fram till ert svar ställer ni er vid den (tids-) punkten på linjen, skriver ner vad ni kommit fram till och upprepar sedan samma frågor utifrån den punkt ni nu står på tidslinjen. Sedan fortsätter ni på samma sätt ända tills ni kommer tillbaka till Nuläget. Förutom att ni vandrar åt andra hållet gör ni samma saker som beskrivits i variant 1.

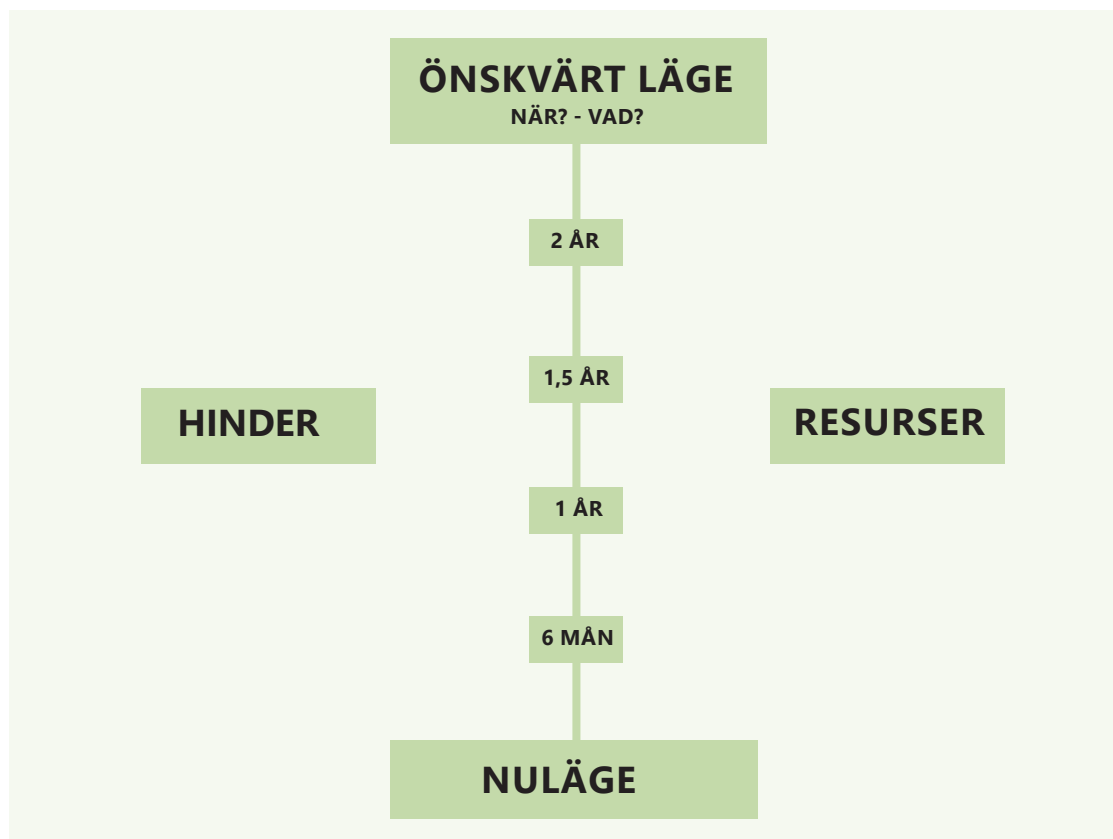
Avslutning av övningen

När detta är klart (oavsett vilken variant ni använt) bestämmer ni hur det som finns med på tidslinjen ska förmedlas till hela församlingen samt vem som har ansvar att göra det.

Sen är det bara att sätta igång. Lycka till!

Tips från coachen

Om förslagsvis 1 år kan övningen göras på nytt. Det som idag ses som ett år framåt har då blivit ett nytt Nuläge, en ny utsiktspunkt. Titta på allt igen och skriv nytt eller aktualisera. Boka redan nu in det datum ni vill göra övningen igen.

Avslutning av dagen

Vad händer nu?

Förbered i förväg med kyrkoherden vad som ska sägas under denna punkt. Vad som händer nu är en viktig fråga som behöver besvaras under denna punkt. Hur går ni vidare med det som kommit fram som aktiviteter under målvandringen? Vem eller vilka ansvarar för det? Med mera ...

Utcheckning

- Samtala två och två om vilken känsla jag tar med mig från dagen – ett ord.
- Dela i stor grupp.

Eftersnack

- Stäm av med kyrkoherden och eventuellt några flera från församlingen hur de upplever att dagen varit. En kort utvärdering.
- Samtala om hur ni vill utvärdera de träffar ni haft. Ett möte senare? Ska de skriva ner vad de upplever varit bra och sådant de anser kan göras annorlunda och eller bättre?
- Samtala om eventuellt behov av ytterligare stöd i deras kommande arbete. Från stiftet, Sensus, Ideellt forum?

Att få göra skillnad gör skillnad. När människor får möjlighet till ideellt engagemang händer något med hela församlingen. Det lämnar spår. Spår av idealitet.

Att få vara kyrka tillsammans är grundläggande för en evangelisk-luthersk kyrkas identitet. Ideellt forum i Svenska kyrkan har i 20 år arbetat med att möjliggöra delaktighet och ideellt engagemang i församlingslivet. Genom lärdomarna från det arbetet och intervjuer av representanter från församlingar där ideellt engagemang blommar har nio spår av idealitet upptäckts. Nio spår som är kännetecknen för ideellt engagemang. Det skulle kunna vara några fler. Eller några färre.

Spår av idealitet är en arbetsmodell för att fördjupa delaktighet och engagemang i församlingslivet. Tanken är att hela församlingen arbetar med spåren tillsammans, det vill säga både ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare.